

POSTANOWIENIE

Dnia 6 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar

w sprawie z wniosku A. N. (N.)
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G.
z udziałem zainteresowanej D. J.
o zasiłek chorobowy, o zasiłek macierzyński,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 6 marca 2019 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Okręgowego w G.
z dnia 6 października 2017 r., sygn. akt VII Ua [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 6 października 2017 r., VII Ua [...], Sąd Okręgowy w G. oddalił apelację wnioskodawczynie A. N. od wyroku Sądu Rejonowego w G. z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G. o zasiłek chorobowy i o zasiłek macierzyński.

Sąd Okręgowy podzielił ustalenia Sądu pierwszej instancji jak i ich ocenę prawną, stwierdzając niezasadność odwołania wnioskodawczynie od decyzji organu rentowego z dnia 17 kwietnia 2015 r., według której wnioskodawczynie nie nabyła prawa do dochodzonych zasiłków, bowiem złożony wniosek o ich wypłatę przypada na okres, gdy wnioskodawczym nie podlegała ubezpieczeniom społecznym jako pracownik. Sąd pierwszej instancji wskazał, że we wcześniejszej decyzji (z dnia 3 kwietnia 2015 r.) organ rentowy nie objął wnioskodawczynie obowiązkowymi

ubezpieczeniami społecznymi od dnia 30 lipca 2014 r. z tytułu zatrudnienia u płatnika składek D. J., uznając że zawarta przez strony umowa o pracę była pozorna, i zmierzała jedynie do uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Odwołanie wnioskodawczynie od tej decyzji oddalił Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z dnia 14 stycznia 2016 r., VII U [...]. Postanowieniem Sądu Okręgowego w G. z dnia 30 czerwca 2016 r. oddalono wniosek pełnomocnika wnioskodawczynie o przywrócenia terminu do wniesienia apelacji, oraz odrzucono apelację wnioskodawczynie jako złożoną po terminie. Sąd Apelacyjny w [...] postanowieniem z dnia 21 września 2016 r., III AUz [...], oddalił zażalenie wnioskodawczynie od tego postanowienia. Wobec tego wyrok Sądu Okręgowego w G. z dnia 14 stycznia 2016 r. jest prawomocny od dnia 5 lutego 2016 r. Natomiast, zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c., prawomocne orzeczenie wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Skutkiem zasady mocy wiążącej prawomocnego wyroku jest to, że przesądzenie we wcześniejszym wyroku kwestii o charakterze prejudycjalnym oznacza, że w procesie późniejszym ta kwestia nie może być już badana. Moc wiążąca orzeczenia określona w art. 365 § 1 k.p.c. oznacza zatem, że dana kwestia prawna, która była przedmiotem rozstrzygnięcia w innej sprawie, a która ma znaczenie prejudycjalne w sprawie rozpoznawanej, kształtuje się tak jak to przyjęto we wcześniejszym prawomocnym orzeczeniu. W tej sytuacji, prawidłowo Sąd pierwszej instancji wskazał, że prawomocne orzeczenie Sądu Okręgowego z dnia 14 stycznia 2016 r., w świetle którego wnioskodawczym nie podlegała w spornym okresie ubezpieczeniom społecznym, w tym ubezpieczeniu chorobowemu, jest w przedmiotowej sprawie wiążące. Tym samym należy przyjąć, bez przeprowadzania postępowania dowodowego w tym zakresie, że ubezpieczona nie miała tytułu ubezpieczenia społecznego w spornym okresie, z którego mogłaby wywodzić prawo do zasiłku chorobowego oraz prawo do zasiłku macierzyńskiego.

Powyższy wyrok zaskarżył w całości skargą kasacyjną pełnomocnik wnioskodawczynie, zarzucając naruszenie przepisów postępowania - art. 365 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. w związku z art. 2 Konstytucji RP w związku z art. 8 ust. 1 i 2 Konstytucji RP oraz w związku z art. 20 Konstytucji

RP i art. 67 ust. 1 Konstytucji RP poprzez ustalenie, że „Sądy obu instancji są związane wyrokiem Sądu Okręgowego w G. z 14 stycznia 2016 roku (sygn. akt VII U [...]) w zakresie ustalenia, że powódka nie podlegała ubezpieczeniom społecznym od 30 lipca 2014 roku, co w konsekwencji doprowadziło do zaniechania przeprowadzenia postępowania dowodowego w tym zakresie i oddalenia odwołania powódki, (...), podczas gdy materiał dowodowy przedstawiony przez powódkę w toku niniejszego postępowania i jej trudna sytuacja życiowa dawały szczególną podstawę do powtórnego zbadania tej kwestii i wyjątkowego odstąpienia od bezwzględnego rygoryzmu związania Sądów obu instancji wspomnianym ustaleniem”, art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 365 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. i art. 382 k.p.c. w związku z art. 365 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 zdanie pierwsze k.p.c., a także art. 224 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 zdanie pierwsze k.p.c., art. 227 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. i art. 217 § 3 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. poprzez „nierozpoznanie sprawy w granicach apelacji i nieprzeprowadzenie postępowania dowodowego, w tym zgłoszonych przez powódkę dowodów, w zakresie ustalenia, czy powódka podlegała ubezpieczeniom społecznym od 30 lipca 2014 r., co miało wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, gdyż Sąd Okręgowy w G. w ślad za Sądem Rejonowym w G. przyjął w tym zakresie wyłącznie ustalenia Sądu Okręgowego w G. dokonane w wyroku z 14 stycznia 2016 roku (sygn. akt VII U [...]), co spowodowało oddalenie apelacji i uprzednio odwołania, uniemożliwiając tym samym powódce należyłą obronę jej praw”.

W oparciu o przedstawione zarzuty wniosk o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz wyroku Sądu Rejonowego z 28 marca 2017 r. (sygn. akt VII U [...]) w całości i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania kasacyjnego, w tym kosztach zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na istotne zagadnienie prawne – „Czy stanowiona w art. 365 § 1 k.p.c. zasada związania orzeczeniem prawomocnym o charakterze prejudycjalnym doznaje

wyjątków w postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych ze względu na konieczność urzeczywistnienia wyrażonych w art. 2 Konstytucji RP zasad sprawiedliwości społecznej oraz w szczególnych sytuacjach procesowych uzasadnionych przedstawieniem przez stronę materiału dowodowego, który sprzeciwia się ustaleniu, którym sąd w świetle tej zasady miałby być związany, a także ciężką sytuacją życiową tej strony?”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie ma uzasadnienia.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu cytowanego przepisu uznaje się zagadnienie dotychczas niewyjaśnione i nierozwiązane w orzecznictwie, a więc cechujące się nowością, którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa. W utrwalonym orzecznictwie przyjmuje się, że powołanie się na tę okoliczność wymaga, obok sformułowania tego zagadnienia, także przytoczenia związanych z nim konkretnych przepisów prawnych, wskazania, dlaczego jest ono istotne oraz przedstawienia argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne (por. postanowienia: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51; z dnia 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, LEX nr 180841). W sytuacji gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania jest potrzeba wykładni przepisów prawa, konieczne jest określenie, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Wypada również dodać, że podobnie jak w przypadku gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest występujące w sprawie

zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), nie zachodzi ona, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, brak nadto okoliczności uzasadniających zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Wskazane w skardze kasacyjnej zagadnienie prawne w istocie nie występuje, gdy się zważy stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 28 czerwca 2013 r., I UK 29/13 (LEX nr 1555186), w którym przyjęto, że moc wiążąca prawomocnego wyroku (jego prawomocność materialna) oznacza konieczność uwzględnienia przez sąd faktu istnienia konkretnego wyroku o określonej treści. W myśl art. 365 § 1 k.p.c., orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Z prawomocnością orzeczenia sądowego (zarówno w ujęciu materialnym, jak i formalnym) związana jest powaga rzeczy osądzonej (art. 366 k.p.c.), przy czym jest to konstrukcja prawna odmienna - choć ściśle powiązana - z regulacją art. 365 § 1 k.p.c. Wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami. Moc wiążąca orzeczenia (art. 365 § 1 k.p.c.) może być rozważana tylko wtedy, gdy rozpoznawana jest inna sprawa niż ta, w której wydano poprzednie orzeczenie oraz, gdy kwestia rozstrzygnięta innym wyrokiem stanowi zagadnienie wstępne. Moc wiążąca prawomocnego orzeczenia sądu charakteryzuje się dwoma aspektami. Pierwszy z nich odnosi się tylko do faktu istnienia prawomocnego orzeczenia. Zdaniem Sądu Najwyższego ten aspekt występuje, gdy w poprzednim postępowaniu, w którym zapadło prawomocne orzeczenie nie brała udziału choćby jedna ze stron nowego postępowania, a nie jest ona objęta prawomocnością rozszerzoną. Nie można bowiem takiej strony obciążać dalszymi skutkami wynikającymi z prawomocnego orzeczenia. Drugi aspekt mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia jest określony jako walor prawny rozstrzygnięcia (osądzenia) zawartego w treści orzeczenia. Jest on ściśle związany z powagą rzeczy osądzonej (art. 366 § 1 k.p.c.) i występuje w nowej sprawie

między tymi samymi stronami, choć przedmiot obu spraw jest inny. W nowej sprawie nie może być wówczas zastosowany negatywny (procesowy) skutek powagi rzeczy osądzonej polegający na niedopuszczalności ponownego rozstrzygnięcia tej samej sprawy. Występuje natomiast skutek pozytywny (materialny) rzeczy osądzonej przejawiający się w tym, że rozstrzygnięcie zawarte w prawomocnym orzeczeniu (rzecz osądzona) stwarza stan prawny taki, jaki z niego wynika. Sądy rozpoznające między tymi samymi stronami nowy spór muszą przyjmować, że dana kwestia prawna kształtuje się tak, jak przyjęto to w prawomocnym, wcześniejszym wyroku, a więc ostatecznym rezultacie procesu uwzględniającym stan rzeczy na datę zamknięcia rozprawy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2009 r., II CSK 12/09, LEX nr 515722). Taka jest treść prawomocnego orzeczenia, o którym stanowi art. 365 § 1 k.p.c., a więc treść wyrażonej w nim indywidualnej i konkretnej normy prawnej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2009 r., II PK 302/08, LEX nr 513001). A zatem w kolejnym postępowaniu, w którym pojawia się ta sama kwestia, nie może być ona już ponownie badana.

W ocenie Sądu Najwyższego, nie budzi wątpliwości, że w sprawie VII U [...] zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowy w G. z dnia 14 stycznia 2016 r., toczącej się między tymi samymi stronami, Sąd ten zajął stanowisko co do niemożności objęcia ubezpieczeniami społecznymi wnioskodawczyni z tytułu zawartej umowy o pracę. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że wyrok w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych nie ma powagi rzeczy osądzonej, jeśli dotyczy odmowy przyznania świadczenia z ubezpieczenia społecznego, a po jego uprawomocnieniu się organ rentowy wydał nową decyzję, opartą na nowych dowodach mających wpływ na ujawnienie rzeczywistego stanu faktycznego i jego prawidłową ocenę, gdyż wydanie nowej decyzji uprawnia ubezpieczonego do złożenia od niej odwołania i zobowiązuje sąd do sprawdzenia jej prawidłowości (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 stycznia 1984 r., III URN 131/83, OSNCP 1984 nr 10, poz. 177). Powaga rzeczy osądzonej w rozumieniu art. 366 k.p.c. dotyczy tylko tych orzeczeń sądów ubezpieczeń społecznych, których podstawa faktyczna nie może ulec zmianie lub gdy odwołanie od decyzji organu rentowego zostało oddalone po stwierdzeniu niespełnienia

prawnych warunków do świadczenia wymaganych przed wydaniem decyzji (postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2005 r., II UK 61/05, OSNP 2006 nr 23-24, poz. 371).

Tym się kierując, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.